

Bydgoszcz, 20.05.2024 r.

prof. dr hab. Katarzyna Rajs
Wydział Instrumentalny
Akademia Muzyczna
im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy
dziedzina sztuk
dyscyplina sztuki muzyczne

Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym dr Karoliny Nadolskiej w dziedzinie sztuk, dyscyplinie sztuki muzyczne

Zleceniodawca recenzji

Rada Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina - pismo z dnia 9.01.2024 r., numer DNA/531/15/2023, zlecenie podjęte na podstawie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20.07.2018 r.

Podstawowe dane o Habilitantce

Pani dr Karolina Nadolska studiowała na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie w klasie fortepianu prof. dr. hab. Piotra Palecznego. Studia z wyróżnieniem ukończyła w 2009 roku. Dyplom doktora sztuk muzycznych otrzymała we wrześniu 2017 roku na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej pt. *“Sonata h-moll op.58 i Mazurki op.50 Fryderyka Chopina. Subiektywne kryteria estetyczne u podstaw wizji interpretacyjnych utworu (na wybranych przykładach)”*. Promotorem przewodu doktorskiego przeprowadzonego na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie był prof. dr hab. Piotr Paleczny. Od 2010 roku Habilitantka zatrudniona jest w swojej Alma Mater, na stanowisku nauczyciela fortepianu pracowała zaś w trzech warszawskich szkołach: ZPOSM I i II st. nr 3 im. G. Bacewicz w Warszawie (2018-2023), Społecznej Szkole Muzycznej I st. im. Witolda Lutosławskiego w Warszawie (2018-2019) oraz ZPSM nr 4 im. K Szymanowskiego w Warszawie (2021-obecnie).

Ocena Autoreferatu

Autoreferat dr Karoliny Nadolskiej jest dokumentem zwięzłym i treściwym, zawierającym najważniejsze - na potrzeby postępowania habilitacyjnego - dane o posiadanych dyplomach, informacji o dotychczasowym zatrudnieniu, a także szeroko omawiającym główne osiągnięcia i dorobek artystyczny przedstawiony do recenzji. Ponadto Habilitantka szczegółowo opisuje swoją fascynację muzyką Fryderyka Chopina, która stała się - jak sama wyznaje - “impulsem do podjęcia badań i rozważań teoretycznych”, których wyniki znalazły się w jej pracy magisterskiej i rozprawie doktorskiej.

Na pierwszych sześciu stronach tekstu umieszczono krótkie charakterystyki utworów i ich wzajemnych relacji, których odbicie znalazło się na płycie *“Polish Dances”*, będącej “oryginalnym osiągnięciem artystycznym” pianistki. Tę część autoreferatu cechuje piękna polszczyzna, żywo bijąca z niej doskonała znajomość zaprezentowanych kompozycji oraz ogromny entuzjazm w poznawaniu twórczości Chopina. Może razić obfitość swobodnych opisów utworów Chopina i przypisywanie tańcom ludzkich cech, brakuje także merytorycznego ujęcia tematu, ale jak widać – dr Nadolska tak rozumie ideę swojej płyty.

Kolejny akapit dotyczy początków kariery muzycznej Habilitantki; wspomnienia byłych pedagogów i nauczycieli są ciepłe, pełne serdeczności, szacunku, podziwu i pewnej szczególnej admiracji, która powstać może wyłącznie w relacjach na osi mistrz-uczeń. Pamięć o tych, którzy nas ukształtowali jest wielce chwalebna - tym bardziej, że jak zauważa Habilitantka, wybitna opieka pedagogiczna na wszystkich etapach nauki aż do uzyskania dyplomu magistra nie tylko nie ograniczała jej horyzontów, ale pozwoliła ukierunkować się i wyspecjalizować w muzyce Chopina, do której dr Nadolska poczuła największą inklinację.

Zapoczątkowaną w szkole średniej aktywność koncertową kontynuowała Habilitantka w latach 2004-2015. W tym okresie dr Nadolska zdobyła 11 nagród na prestiżowych konkursach w kraju i za granicą. Repertuar większości konkursów koncentrował się wokół twórczości Fryderyka Chopina, co wcale nie dziwi, zważywszy na zainteresowania muzyczne Habilitantki. Dalej, opisując okres przed złożeniem dokumentacji habilitacyjnej, dr Nadolska wymieniła miejsca, instytucje, festiwale, recitale i koncerty, na których prezentowała zarówno utwory Chopina, jak i dzieła innych kompozytorów. Habilitantka wspomniała o 67. koncertach na rozmaitych estradach Polski, Europy i Ameryki Południowej.

W 2009 roku artystka wydała płytę *“Diverso”*, zaś w 2015 r. – płytę z solowymi utworami Chopina i Liszta (wyd. NIFC). Solowe występy stanowiły trzon życia koncertowego dr Nadolskiej, zdarzały się też Habilitantce incydentalne koncerty w duecie albo z orkiestrą, niekiedy również miało miejsce nieco częstsze wspólne koncertowanie w obrębie muzyki kameralnej, do których zaliczały się m.in.: koncerty z Kamilą Wąsik-Janiak w Japonii oraz Polsce, udział w Śląskim Festiwalu Ziemi Prudnickiej, Festiwalu *Chopin - Elsner*, koncert na Festiwalu *Muzyczne Święto Kwitnących Azalii*, w Teatro Avenida z kwartetem *Prima Vista* czy wspólne muzykowanie z Polskim Chórem Kameralnym *Schola Cantorum Gedanensis* w wydarzeniu *Muzyka kresów wschodnich* (o jakim rodzaju muzykowania z chórem jest tutaj mowa – dr Nadolska nie sprecyzowała).

W dalszych akapitach Habilitantka wspomniała o swojej aktywności jako członka Katedry Fortepianu UMFC w Warszawie, pełnieniu funkcji m.in. opiekuna artystycznego kilku koncertów inicjowanych przez macierzystą katedrę, prowadzeniu kursów mistrzowskich, pełnieniu funkcji wiceprezesa Zarządu Fundacji Pianistyki Polskiej. Na uwagę zasługuje również fakt, iż dr Nadolska pracowała w charakterze eksperta Departamentu Szkolnictwa Artystycznego Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego przy tworzeniu nowej podstawy programowej dla przedmiotu *“Fortepian główny II st.”*.

Autoreferat ukazuje Habilitantkę jako pianistkę aktywną, skupioną głównie na prezentowaniu twórczości Chopina, spełniającą się jako pedagog UMFC, jak również jako wykładowca kursów mistrzowskich.

Ocena dzieła artystycznego

We wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego dr Karolina Nadolska jako swoje szczególne osiągnięcie wskazała album *Polish Dances*, na który składają się następujące utwory F. Chopina:

- Mazurek H-dur op. 63 nr 1*
- Mazurek e-moll op. 17 nr 2*
- Mazurek E-dur op. 6 nr 3*
- Mazurek e-moll op. 41 nr 1*
- Mazurek H-dur op. 41 nr 2*
- Mazurek gis-moll op. 33 nr 1*

Polonez – Fantazja As-dur op. 61
Mazurek As-dur op. 59 nr 2
Mazurek As-dur op. 7 nr 4
Mazurek cis-moll op. 6 nr 2
Mazurek cis-moll op. 63 nr 3
Mazurek H-dur op. 56 nr 1
Mazurek h-moll op. 30 nr 2
Mazurek fis-moll op. 59 nr 3
Mazurek fis-moll op. 6 nr 1
Polonez fis-moll op. 44

Nagrania dokonano w Sali Koncertowej UMFC w Warszawie w 2021 r., reżyserem nagrania był Michał Szostakowski i Igor Szymański, za montaż i mastering odpowiadała Małgorzata Szymańska.

Jak pisze Autorka w autoreferacie „Muzyka Fryderyka Chopina fascynowała mnie od najmłodszych lat. Początkowo jedynie zasłyszane, z czasem poznawane przy klawiaturze utwory Chopina najsilniej pobudzały moją muzyczną wyobraźnię(...) Chopinowskie formy taneczne doczekały się wielu wspaniałych odsłon fonograficznych. Naturalna skłonność artystów do subiektywnego postrzegania dzieła inspiruje jednak do podejmowania nowych wyzwań interpretacyjnych (...) Pełna osobistej refleksji, wymykająca się często obiektywnym wzorcom muzyka Chopina, szczególnie ośmiela do nawiązania dialogu z twórcą.”

Dr Nadolska według słów samego Chopina, który szkicuje, a „słuchacz musi sobie sam namalować obraz”, prezentuje wybrane dzieła kompozytora pięknie i elegancko, z dużym zrozumieniem chopinowskiej estetyki. Poczynając od właściwej stylistyki, do której należy równowaga czasu muzycznego, zasadniczo odpowiedniej relacji między głosem sopranowym, wewnętrzną polifonią a akompaniamentem, przez wysmakowane frazowanie, giętkie i naturalne, interesujące wyartykułowanie nieoczywistych melodii pobocznych, pianistka sprawnie i interesująco prowadzi słuchacza przez meandry swojej wyobraźni.

Naturalnie, jak zauważa Habilitantka w autoreferacie, każdy artysta ma skłonność do subiektywizmu w postrzeganiu dzieła, stąd kilka uwag, które nie deprecjonują samego osiągnięcia, a jedynie wyrażają nieco odmienny pogląd na ujęcie niektórych zagadnień w interpretacji chopinowskich tańców oraz na samą ideę płyty.

Album *Polish Dances* łączy pojedyncze mazurki – niektóre bardzo odległe chronologicznie – wraz z dwoma wielkimi polonezami w jeden korowód tańców niezbyt ściśle ze sobą związanych. Według muzykologów zawartość pierwszych (6 i 7) i ostatniego (63) opusu mazurków Chopin zestawiał raczej przypadkowo, natomiast począwszy od opusu 17. aż do 59. mazurki wykazują pewną regularność w konfiguracji każdego opusu. Twierdzenie, że Chopin świadomie kształtował układ cykliczny od 17. do 59. opusu, ma więc mocne podstawy naukowe. Rozczłonkowanie tych niewielkich rozmiarowo sekwencji - wbrew zamiarom kompozytora - wydaje się pomysłem ryzykownym.

Utworem, który wywołuje wiele sprzecznych uczuć, jest *Polonez – Fantazja* op. 61. Już na pierwszej stronie budzi zdziwienie bardzo zdeformowane rubato w oktawach lewej ręki (t. 10 i 11), w t. 25 i 29 niejednoczesne wykonanie polonezowych szesnastek z sekstą poniżej również zaburza oczywisty rytm poloneza. Zupełnie niezrozumiałe wydaje się także – przy całej maestrii dr Nadolskiej – unikanie podkreślenia charakteru tańca w dalszej części utworu – t. 68, 69, 74, 75, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86. Tak oczywista pulsacja poloneza, jaką jest ósemka – dwie szesnastki – cztery ósemki, przez samego Chopina powtarzany tyle razy, aż woła o uwagę.

Wydaje się również, że część środkowa *Poloneza – Fantazji* opatrzonej przez kompozytora wskazaniem *Poco piu lento* i dalej *sostenuto* w wykonaniu Habilitantki znajduje tylko niepełne odzwierciedlenie w warstwie agogicznej. Tempo jest dość ożywione, jakby rześkie, zabrakło w tym ujęciu – szczególnie w partii lewej ręki – ciężaru i słodyczy można rzec „miodopłynnej” ósemkowej rzeki.

Mazurki w interpretacji dr Nadolskiej to piękne, bogate w niuanse wielorakiej natury, fascynujące arcydzieła literatury fortepianowej. Jak pisał Mirosław Tomaszewski, od pianisty „wymagają jednocześnie świeżości niemal naiwnej i dojrzałego mistrzostwa”- wykonanie dr Nadolskiej wielokrotnie tchnie takim właśnie duchem – szlachetnej prostoty i dobrego

pianistycznego warsztatu, który wyraża się w pięknym dźwięku, przekonującym rubato i interesującej interpretacji.

Wydaje się jednak, że mazurki Chopina są dla Habilitantki raczej pretekstem do wyartykułowania własnej wyrafinowanej wizji artystycznej, niż potrzebą artystycznego wykonania po prostu pewnej idei tańca, pełnej szlachetności i dyskretnej prostoty. Tezę taką uzasadnia zaprezentowana w mazurkach autorska koncepcja, dotycząca wybranych temp, pedalizacji i dynamiki, których kilka przykładów warto przytoczyć.

W *Mazurku op. 41 nr 2* H-dur uderzająca jest wyrazista i nadmierna deformacja triol w taktach 41, 42, 45, 46, 48, 49, 52, 53 – takie ujęcie rytmu hamuje naturalną potoczność mazurka. Podobne zniekształcenie rytmu triolowego można usłyszeć w *Mazurku op. 7 nr 4*, gdzie ponadto (t. 15-17) pianistka poskramia narzucające się wręcz *crescendo*, aby zgasić właściwą temu miejscu energetykę i zaproponować powrót tematu w *piano*. Z kolei w *Mazurku op. 63 nr 3* od t. nr 65 Habilitantka w strukturze polifonizującej wyraźnie preferuje głos środkowy – intensywność tej linii jest dominująca, bardziej naturalna wydaje się jednak myśl, że jest to tylko komentarz do głównej melodii w najwyższym rejestrze. Dalej w *Mazurku op. 56 nr 1* kolejny raz dr Nadolska zaburza rytm mazurkowy – w 1., 3., 5. taktach i przy wszystkich podobnych powtórzeniach słychać pewną anomalię pulsacyjną. Część środkowa tej miniatury (*Poco piu mosso* zarówno w tonacji Es-dur jak i w G-dur) w ujęciu pianistki jest ubrana w dorodne brzmienie i obfitą pedalizację, choć Chopin między systemami umieścił zalecenie *leggiero*. Podobnie w t. 168-175 Habilitantka podkreśla interesującą melodykę dolnego głosu, przez co czółowy motyw mazurkowy bardzo traci na znaczeniu.

Przy uznaniu niewątpliwie udanego albumu *Polish Dances* trzeba jednak zauważyć, że warunkiem nadania stopnia doktora habilitowanego jest posiadanie przez kandydata oryginalnego osiągnięcia naukowego lub artystycznego, stanowiącego znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny. W przypadku płyty dr Nadolskiej trudno orzec o spełnieniu tego warunku – płyta *Polish Dances*, na której zresztą pianistka nagrała ponownie *Poloneza - fantazję op. 61*, będącego częścią wcześniej zarejestrowanego albumu z 2015 r., jest autorską kompilacją czternastu mazurków i dwóch polonezów Chopina. Album z pewnością ukazuje dobrą pianistykę Habilitantki, jej głębokie rozumienie tekstu muzycznego i pewną koncepcję artystyczną. Nasuwa się jednak pytanie, czy płyta dr Nadolskiej spełnia kryterium, jakim jest zrealizowanie oryginalnego osiągnięcia artystycznego, które wnosi znaczący wkład w rozwój dyscypliny sztuki muzycznej?

Płyta *Polish Dances* nie daje pozytywnej odpowiedzi na postawione pytanie.

Dzieło artystyczne dr Karoliny Nadolskiej oceniam wysoko, ale nie stanowi ono oryginalnego osiągnięcia, stanowiącego znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny w rozumieniu ustawy z dnia 20 lipca 2018 r.

Ocena dorobku artystycznego

Wykaz dorobku dr Nadolskiej od daty uzyskania doktoratu obejmuje:

- płytę CD *Polish Dances* wskazaną jako główne osiągnięcie artystyczne,
- 25 koncertów i recitali po uzyskaniu stopnia doktora (4 z nich to tzw. “koncerty online” z czasów pandemii, a jeden to prawykonanie utworu, które dr Nadolska opisuje w punkcie 4 w rozdziale dot. działalności artystycznej w swoim wykazie osiągnięć).

Wykaz, dotyczący działalności koncertowej, zawiera wszystkie występy dr Nadolskiej – od czasów studiów (2005 r.) aż do momentu złożenia dokumentacji habilitacyjnej. Dorobek do chwili uzyskania stopnia doktora został już doceniony, można więc - oceniając aktywność artystyczną Habilitantki - skupić się na okresie od października 2017 r. do września 2023 r.

Od 2018 r. Habilitantka rzeczywiście skupiła się prawie wyłącznie na prezentowaniu utworów Chopina, z rzadka wykonując dzieła innych kompozytorów (m.in. R. Janiaka – *Fantasmazurka*, M. Wajnbęrga – *Mazurek nr 2*, K. Szymanowskiego – *Mazurek op. 50 nr 3*). Bardziej szczegółowa analiza programów koncertów wykazuje jasno, że od 2018 r. pianistka w dużej mierze oparła swoje występy na utworach, które nagrała na pierwszej płycie CD *Liszt- Chopin* w 2013 r.

Z 25. wydarzeń 22 koncerty udokumentowano w plakatach, ale tylko do 11. koncertów dołączono program. Na 11 występów sześć razy Habilitantka wykonała *Andante Spianato* i *Wielki Polonez* op. 22, pięć razy – *Walce* op. 64, pięć razy – *Walc Es-dur* op. 18. Trzeba także zaznaczyć, że *Andante Spianato* i *Wielki Polonez*, *Walce* op. 64, *Polonez-fantazja* i *Walc Es-dur* op. 18 pojawiły się w programach koncertów już w 2006 r. Na podstawie dołączonego wykazu można stwierdzić, że od jesieni 2017 roku (przez 6 lat) dr Nadolska poszerzyła swój chopinowski repertuar pianistyczny o *Polonez fis-moll* op. 44 i 12 mazurków, a programy jej koncertów są zasadniczo podobne i zawierają wciąż te same pozycje, niekiedy wzbogacane o miniatury.

Wydaje się, że wyznaczenie z autoreferatu „Coraz bliższe obcowanie z muzyką Chopina mobilizowało mnie do podejmowania licznych wyzwań artystycznych i naukowych” nie znalazło odzwierciedlenia w wyborze programów koncertowych w omawianym okresie. Tak wyraźnie artykułowany zapał i chęć zgłębiania twórczości Chopina rozminął się był z rzeczywistością – wobec obfitości dzieł fortepianowych różnego gatunku dziwi uporczywe trwanie przy *Andante Spianato* i *Wielkim Polonezie*, *Polonezie - fantazji*, kilku walcach i mazurkach.

Dr Nadolska pisze również w autoreferacie: „Ważną sferę mojej działalności artystycznej stanowiło wykonawstwo muzyki kameralnej.” Od 2018 r. Habilitantka wykonała dwa koncerty kameralne ze skrzypaczką, Kamilą Wąsik-Janiak. Brakuje potwierdzenia koncertu w postaci plakatu, o którym wspomniano w autoreferacie, a który byłby trzecim koncertem kameralnym w dorobku dr Nadolskiej (ze skrzypaczką K. Gronet).

Aktywność artystyczna Habilitantki budzi zastrzeżenia i wydaje się, że potrzeba czasu, aby dr Nadolska zaznaczyła się jako artystka, która będzie miała swój znaczący wkład w rozwój dyscypliny sztuki muzycznej.

Dorobek artystyczny dr Nadolskiej uważam za niewystarczający w postępowaniu habilitacyjnym.

Ocena działalności dydaktyczno-naukowej oraz organizacyjnej

Dorobek naukowy Habilitantki przedstawia się następująco: kilkakrotny udział w jury konkursów pianistycznych, prowadzenie zajęć w ramach 6. różnych kursów (trzy kursy były prowadzone online), jeden wykład na „*Online Chopin Festival in Asia*” i praca nad podstawą programową, zleconą przez Departament Szkolnictwa Artystycznego (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego), organizacja 3. wydarzeń z obszaru kształcenia dzieci i młodzieży oraz opieka nad 3. koncertami, popularyzującymi muzykę Paderewskiego, Szymanowskiego oraz Chopina

Dr Nadolska wspomina również o nagrodach studentów na konkursach – ponieważ jest o nich mowa w wykazie dorobku Habilitantki, słuszne wydaje się wnioskowanie, że wzmianki dotyczą jej studentów. Tymczasem - wobec braku jakiegokolwiek dokumentacji w tej kwestii - informacji tych nie można potwierdzić: jako pierwszy w wykazie dr Nadolskiej został wymieniony laureat I. nagrody na XXX Piano Competition Jose Serrano w Walencji. Nie podano nazwiska zwycięzcy, nie można znaleźć wobec tego żadnych o nim danych, a z archiwum wspomnianego konkursu (który zresztą nazywa się „Mestre Josep Serrano” – jeśli o nim mowa - chyba że jest w Walencji jakiś bardzo podobny w nazwie konkurs) wynika, że w 2023 r. odbył się konkurs nr XXVIII.

Dwa pozostałe sukcesy pedagogiczne – według informacji umieszczonej na stronie UMFC – dotyczą studenta klasy fortepianu prof. dr. hab. P. Palecznego. Osiągnięcia pedagogiczne są, oczywiście, kwestią czasu – dr Nadolska pracuje jako nauczyciel fortepianu dopiero od 2018 r., ale biorąc pod uwagę, że zdążyła już uzyskać stopień nauczyciela dyplomowanego, można by oczekiwać choćby drobnych sukcesów na niwie pedagogiki szkolnej.

W osiągnięciach związanych *stricte* z pracą na uczelni Habilitantka wymienia 10 zrecenzowanych prac dyplomowych i 3 kolejne, przy których pełniła rolę promotora. Do grona prowadzonych przez siebie absolwentów studiów licencjackich i magisterskich dr Nadolska zalicza trzynaścioro studentów.

Dziwi zupełna nieobecność Habilitantki w ciałach komisyjnych UMFC (wyborczych, rekrutacyjnych, dyscyplinarnych), jedyna wzmianka dotyczy udziału w posiedzeniach Katedry

Fortepianu i pełnieniu funkcji protokolanta. Dr Nadolska jest także niezbyt aktywna na polu popularyzującym sztukę, jako prowadzący kursy w pobliskich publicznych szkołach muzycznych, czy też w kwestii organizacji innych wydarzeń niż wspomniane trzy koncerty z utworami polskich kompozytorów.

Konkluzja

Po wnikliwym zapoznaniu się z dokumentacją habilitacyjną dr Karoliny Nadolskiej stwierdzam, że mimo niewątpliwie wysokiej wartości dzieła artystycznego przedstawiona w autoreferacie i wykazie działalność Habilitantki nie jest wystarczająca do przyznania jej stopnia doktora habilitowanego.

Niniejszym stwierdzam, że osiągnięcia dr Karoliny Nadolskiej nie spełniają wymagań ustawy, stawianych kandydatom do stopnia doktora habilitowanego sztuki.

prof. dr hab. Katarzyna Rajs